

VRIENDEN
LOTERIJ

OPEN
MONUMENTENDAG

ZONDAG
15 SEPTEMBER
2024

OPEN MONUMENTENDAG BERNHEZE

Routes, Netwerken en Verbindingen.

Op zondag 15 september zijn in de gemeente Bernheze tijdens de Open Monumentendag 12 bijzondere monumenten gratis te bezoeken. Het thema van dit jaar is: Routes, Netwerken en Verbindingen. De monumentenbeheerders organiseren allerlei leuke activiteiten die bij dit thema passen. Ook is er een fietsroute langs de monumenten. Voor het tweede jaar op rij zijn er twee gratis busexcursies en geocaching. In deze folder lees je er alles over.

Kom je ook kijken naar al dit moois? Kijk voor de meest actuele informatie op www.openmonumentendag.nl/comite/bernheze, lees de MooiBernhezekrant en volg de sociale media van de deelnemende monumenten.

Kasteel Heeswijk

Parkeerterrein Kasteel,
Kanaaldijk Noord, Heeswijk-Dinther

15 september 10.00 tot 17.00 uur

Activiteiten

Den Spiesdraegers 1625 nemen je mee naar het dagelijkse leven van toen – van eten en drillen tot slapen. Stel al je vragen en beleef de geschiedenis.

Hét kasteel van Brabant, Kasteel Heeswijk, staat in de gemeente Bernheze. Dit topmonument vertelt duizend jaar geschiedenis van de Brabantse elite. Sinds 1080 heeft het kasteel een bewogen geschiedenis gekend, vaak verwoest en telkens herbouwd. De huidige grandeur

dateert uit 1835, na een ingrijpende verbouwing en uitbreiding. Met de audiotour ontdek je de rijke historie door de indrukwekkende zalen, mysterieuze gangen, imposante torens, sfeervolle kelders en geheime kamertjes. Een avontuur voor jong en oud! Na de tour kun je ontspannen bij Brasserie 'Bij de Barones', dé plek om te genieten van een hapje en een drankje. Beleef Kasteel Heeswijk, waar het verleden tot leven komt en iedere steen een verhaal vertelt.

Den Spiesdraegers zijn terug op Kasteel Heeswijk! Kom en ontdek hoe piekeniers leefden en vochten in de jaren 1620-1630. Bewonder hun bivak, woon een piektraining bij en leer alles over hun kostuums en uitrusting. Geschiedenis komt tot leven tijdens deze unieke Living History activiteit. www.kasteelheeswijk.nl

De Kilsdonkse Molen

Kilsdonkseweg 4-6, Heeswijk-Dinther

**14 en 15 september
van 09.30 tot 18.00 uur**

Activiteiten

Verhalenverteller Casper Hoenderdos vertelt op zondag 15 september om 11.00u, 13.00u en 15.00u een inspirerend verhaal over de Aa als waterweg/verbinder en de rol van de Kilsdonkse Molen.

De Kilsdonkse molen in Heeswijk-Dinther staat bekend als een van de mooiste molens van Nederland. Het is een koren- én oliemolen en het is de enige in ons land die waterkracht en windkracht kan combineren. De historie van deze unieke molen gaat terug tot de dertiende eeuw, een tijd waarin de molen van levensbelang was voor veel mensen. In de dertiende eeuw was de Kilsdonkse Molen een belangrijke spil in de plaatselijke economie. De molen was onmisbaar voor boeren, bakkers en brouwers om hun vak uit te kunnen oefenen. De rivier de Aa speelde hierbij een

grote rol. Handelaren en boeren vervoerden de producten via de rivier. Bewoners ontmoetten elkaar bij de molen en bij de rivier.

In de loop der jaren beïnvloedde de mens het natuurlijke en agrarische landschap en bleven de rivier de Aa én de Kilsdonkse Molen een hoofdrol spelen. Gebeurtenissen volgden elkaar op en verhalen ontstonden. Verhalen die Casper Hoenderdos weer tot leven brengt. www.kilsdonksemolen.nl

Meerijsche Museumboerderij

Meerstraat 28, Heeswijk-Dinther

15 september 10.00 – 17.00 uur

Werken, spelen, bidden, wassen en koken ZONDER gas en elektriciteit, zonder motoren en machines. Zonder mobieltje, TV, radio, krant, Facebook, Instagram en X. Dieren en mensen, samen onder EEN dak. Niks weggooien, alles nog een keer gebruiken! Alles was anders en dat beleef je bij de

Museumboerderij. De boeren komen langs met hun transportfietsen vol met melkkannen en de "erdkarren" staan klaar om de kostbare mest naar het land te vervoeren. Bekijk de "goei kaar", waarmee de boer en boerin vroeger naar de zondagse mis werden gebracht. De "hof" staat vol met bekende (en onbekende) groenten en bloemen. Zie hoe het Brabantse boerenleven van 1880-1930 er vroeger uitzag, waar zwaar lichamelijk werk normaal was, maar stress beduidend minder vaak voorkwam. www.museumboerderij.nl

Abdij van Berne

Abdijstraat 49, Heeswijk-Dinther

- > Kloostertuin met kruidentuin open van 11.00u tot 17.00u met rondleidingen;
- > Proeflokaal open van 11.00u tot 17.00u;
- > Abdijwinkel open van 11.00u tot 17.00u;
- > Abdijkerk open van 12.00u tot 17.00u;
- > Abdij beperkt open vanaf 14.00u.

Er zijn geen rondleidingen in de Abdij.

Activiteiten

In de Abdij vinden lezingen plaats van broeder Joost Jansen om 14.15u en 15.15u over zijn pelgrimstochten. Tussen 11.00u en 13.00u zullen er rondleidingen plaats vinden in de Kruidenhof.

De Abdij van Berne, de oudste nog bestaande kloostergemeenschap van Nederland, werd in 1134 door ridder Fulco van Berne gesticht in Berne aan de Maas, het tegenwoordige Bern in de provincie Gelderland. In 1857 werd de abdij definitief gevestigd in het Brabantse Heeswijk. De kloosterlingen betrokken toen het oude Slotje, dat een jachtslot van de hertog van Brabant was. In 1879 werd een abdijkerk gebouwd, die in 1927 werd uitgebreid door architect Hendrik Willem Valk.

Berne is een abdij van de premonstranzers, ook norbertijnen of witheren genoemd. De orde is opgezet door de heilige Norbert van Gennep. De norbertijnen leven volgens de regel van Augustinus. Belangrijk is de 'vita mixta', het contemplatieve leven gecombineerd met het actieve. De afgelopen jaren heeft Berne veel werk gemaakt van noodzakelijke toekomstplannen. Zo hebben

diverse gebouwen nieuwe bestemmingen gekregen en worden er wellicht komende jaren woningen gerealiseerd achter de boekwinkel. De gemeenschap in Heeswijk-Dinther telt momenteel 13-15 norbertijnen, variërend in leeftijd van bijna vijftig tot dik in de negentig. www.abdijvanberne.nl
www.berneabdijbier.nl

Protestantse kerk

Kerkstraat 2, Dinther

15 september 11.00 tot 17.00 uur

Deze kleine zaalkerk is een rijksmonument. Het kerkje is in 1843 naast de al bestaande pastorie uit 1793 gebouwd, op de plaats waar voorheen een schuurkerk stond. In deze schuurkerk was het aan de katholieken toegestaan kerkdiensten te houden. Naast de kerk staat een monumentale boom. Deze Gewone Beuk is in 1900 geplant, dus 124 jaar oud!

Heemkundekring de Wojstap

Raadhuisplein 21a, Heeswijk-Dinther

15 september 11.00 tot 16.00 uur

Activiteiten

tentoonstelling en film ter gelegenheid van het 80-jarig jubileum van de bevrijding van Heeswijk en Dinther.

HKK de Wojstap houdt zich bezig met de geschiedenis van Heeswijk, Dinther en Loosbroek. De Heemkamer bevindt zich in de meer dan honderd jaar oude meisjesschool van Dinther. Daar presenteren ze hun activiteiten. Je vindt er hun archief met boeken, foto's, films, bidprentjes, archeologische vondsten en oude objecten en ze verbinden heden en verleden.

Op 17 september 1944 springen bij Kasteel Heeswijk ongeveer 600 parachutisten uit het vliegtuig, terwijl ze eigenlijk bij het witte kasteel Zwanenburg hadden moeten landen. "We are on the wrong fields again". Dit is het begin van operatie Market Garden. Er is een expositie met uniformen, foto's en

voorwerpen van de geallieerden. Verder zijn er oude documenten uit de oorlogstijd zoals voedselbonnen en persoonsbewijzen te bekijken en wordt een indrukwekkende film over die tijd getoond. www.dewojstap.nl

Huize Aa-Beemden

Heeswijkseweg 5-7, Heeswijk-Dinther

Dit monument is alleen te bezoeken i.c.m. de busexcursie van 10:00u. Daarbuiten is dit gebouw is alleen van buiten te bezichtigen.

Het woonhuis Huize Aa-Beemden is een goed voorbeeld van de Chaletstijl met een rijke decoratie en een historische verwijzing naar het bouwjaar in de vorm van oorlogsattributen in een boogveld. Het pand werd 1914 gebouwd door Antoon Dijkhoff naar het ontwerp van architect M.C. van Aspert uit Heeswijk. Antoon begon met de handel en transport van stenen, kolen en andere bouwmaterialen.

In 1952 werd onder leiding van architect C.Th.A. van der Wielen het huis opgesplitst in twee woningen. De veranda tegen het cafégedeelte van de voorgevel werd verwijderd en in de voorgevel werd een voordeur toegevoegd. Een jaar later ontwierp dezelfde architect een boerderij, die achter het dubbele woonhuis werd gebouwd. Deze is een karakteristiek voorbeeld van wederopbouw-architectuur.

In de jaren '80 namen de neven Toine en Léon het roer over als de derde generatie, wat resulteerde in diverse ontwikkelingen en uitbreidingen, waaronder het karakteristieke kantoorpand.

Molen Windlust

Molenerf 1, Nistelrode

15 september 11.00 tot 17.00 uur

Activiteiten

Videopresentatie 'van Akker tot Bakker'. Molenaars zijn aanwezig om deskundige toelichting te geven.
Brabantse kinderspelen en terras.
Expositie: molen/wiekentaal en communicatie middels de molen.

De molen van Nistelrode is een korenmolen en werd vermoedelijk rond 1550 gebouwd. Het is het oudste monument in Nistelrode. De molen is meerdere malen verplaatst. Hij is geheel maal- en draaivaardig en heeft een eigen informatie- en educatieruimte. Hier is aandacht voor de geschiedenis van molens in het algemeen en voor de eigen molen. Verder wordt de kringloop van boer, naar molenaar, naar bakker in beeld gebracht. De vrijwillige molenaars, verantwoordelijk voor het onderhoud van de molen, verzorgen rondleidingen voor belangstellenden.

Natuurcentrum De Maashorst

Erenakkerstraat 5, Nistelrode
Parkeren: 200 meter voor het centrum op de hoek Maashorstweg/Slabroekseweg

15 september 10.00 tot 17.00 uur

Activiteiten

Een kruidenexpert geeft uitleg over de kruidentuin en hun toepassingen.

Natuurcentrum De Maashorst is het startpunt voor alle natuurgerichte activiteiten in De Maashorst. Hier is onder meer een informatiepunt, horeca en een winkel. Het natuurcentrum is gevestigd in een boerderij uit het laatste kwart van de negentiende eeuw. De boerderij heeft oorspronkelijk een woonhuis onder een

rieten schilddak. Het bedrijfsgedeelte ligt onder een zadeldak van riet en pannen en is in een latere periode voorzien van een open wagenstalling. Buiten op het erf en in de grote speelweide valt er ook van alles te ontdekken.

“Kruidje Roer Mij Wel op Slabroek”: Op het natuurcentrum bevindt zich een hele oude kruidentuin, die intensief gebruikt wordt. Vroeger werd hij gebruikt voor toevoegingen bij gerechten, maar ook om kwaaltjes te genezen. Deze historische kruiden dienden o.a. voor ‘hoofdpijnlolie’, ‘lippenbalsum’. En nog veel meer. De kruiden-expert staat tijdens Open Monumentendag klaar om uitleg te geven over deze historische kruiden en hun toepassingen. Tevens wordt er een speciale kruidencake gemaakt en aangeboden aan de bezoekers.
www.natuurcentrumdemaashorst.nl

Molen Windlust

Kerkstraat 22, Vorstenbosch

15 september 10.00 tot 16.00 uur

Activiteiten

Onder het genot van kopje koffie, thee of frisdrank kunt u genieten van een foto presentatie onder in de molen over Vorstenbosch door de jaren heen. De molenaar leidt eventueel rond.

Molen Windlust staat centraal in het dorp. Dit ‘levende monument’ werd gebouwd in 1860, oorspronkelijk als grondzeiler. Bij de bouw is gebruik gemaakt van al bestaand materiaal: zo draagt het opvallend grote bovenwiel het jaartal 1723. Na diverse restauraties is het een beltmolen geworden: om de molen is een verhoging van aarde aangebracht. De molenaar kan zo gemakkelijker werk aan de wieken uitvoeren. Bij voldoende wind draait molen Windlust en wordt er gemalen. De molenaar leidt je rond en vertelt uitgebreid over de werking en historie van deze prachtige molen. Voor bezoekers die niet naar boven kunnen, worden er beneden op een groot scherm foto’s vertoond over de molen en het maalproces.

De Eijnderic & Heemkundekring De Elf Rotten

‘t Dorp 92, Heesch

15 september 10.00 – 17.00 uur

Activiteiten

Er is een expositie over de geschiedenis van Heesch met als thema ‘Onderweg’. Er worden doorlopend rondleidingen gegeven en er is een puzzelspeurtocht voor kinderen. Gedurende de dag worden er lezingen gehouden en bij de informatiestand kunnen bezoekers zich aanmelden en informatie krijgen over het programma en andere activiteiten van de heemkundekring.

Het rijksmonument ‘De Eijnderic’ biedt onderdak aan educatief en creatief centrum de Eijnderic. Het is een hoevecomplex, bestaande uit een woonhuis uit 1770, een bakhuis en arbeiderswoning uit 1867 en een grote schuur uit 1900. Het woonhuis is opgetrokken in 1770 en heeft een zadeldak tussen puntgevels.

De voorgevel is in 1905 in Jugendstil opgetrokken in rode, groene en witte baksteen. Het huis heeft nog de oorspronkelijke indeling met een originele beschildering uit 1910. Het pand is gebouwd door bierbrouwer en herbergier Christiaan Godschalx. Er hebben twee dorpssecretarissen gewoond en een burgemeester. Tijdens de Open Monumentendag kunnen bezoekers kennismaken met het rijke verleden van het pand en zijn bewoners en leren zij meer over de geschiedenis van Heesch als verkeersknooppunt van het Maasland. In de prehistorie lag Heesch al op een kruispunt van wegen. Heesch werd in de middeleeuwen onderdeel van een belangrijke handelsroute tussen 's-Hertogenbosch en Grave. In het begin van de negentiende eeuw werd de bestaande weg omgebouwd tot 'Grote Baan' en kwam Heesch te liggen aan de grote weg van Brussel naar Hannover. Vanwege de toenemende verkeersdruk werd deze

Rijksweg in 1973 vervangen door een nieuwe snelweg aan de noordzijde van het dorp.

www.eijnderic.nl

www.de-elf-rotten.nl

Het Raadhuis van Heesch

't Dorp 61, Heesch

15 september alleen geopend voor rondleidingen verzorgd vanuit de Eijnderic aan 't Dorp 92.

Activiteiten

Vanuit de Eijnderic worden er rondleidingen verzorgd door het Raadhuis van Heesch.

Het pand aan 't Dorp 61 is het voormalige raadhuis van de gemeente Heesch (1839-1973). Het eerste deel van het pand werd

gebouwd door J.A. van den Burg uit Oss en dateert uit 1839. In 1939-1941 werd het pand verbouwd en vergroot naar ontwerp en onder toezicht van de architecten A.J. Kropholler uit Wassenaar en P.G. Elemans uit Ravenstein. Bijzonder aan het pand is de dakconstructie die nog in prima staat is en die diverse kogelinslagen uit de Tweede Wereldoorlog toont. Boven de deur is een natuurstenen reliëf aangebracht met het gemeentewapen van de voormalige gemeente Heesch met daarop de beeltenis van de heilige Petrus in bisschopsgewaad met sleutel in de ene en staf in de andere hand.

Het interieur van de raadzaal is nog vrij authentiek met een houten lambrisering, het originele raadsmeubilair uit 1939-1940 en een tegeltableau met het voormalige gemeentewapen. Onlangs zijn de voormalige kantoren van de burgemeester en secretaris grondig gerenoveerd. Zelfs de originele parketvloeren uit 1838 zijn volledig gerestaureerd. www.no61.nl

Fietsroute

Bij de deelnemende monumenten en de Bibliotheek Heesch is een gratis folder verkrijgbaar met twee fietsroutes. Deze gaan langs de monumenten en andere bijzondere plekken in de gemeente. De ene route gaat door Heesch en Nistelrode, de andere door Loosbroek, Heeswijk-Dinther en Vorstenbosch. De fietsroutes zijn met elkaar verbonden. Scan de QR code om de route als GPX bestand te downloaden.

Busexcursie

Ontdek de monumenten in de gemeente Bernheze

Op zondag 15 september rijdt om 10.00 uur en 13.30 uur een excursiebus langs verschillende monumenten in de gemeente Bernheze. In de bus is een gids aanwezig die tijdens de rit informatie geeft over de monumenten en andere wetenswaardigheden. In de ochtend is dit erfgoedwethouder Marius Tielemans, in de middag streekhistoricus Henk Buijks. Er wordt onderweg bij twee monumenten gestopt, waar een rondleiding wordt gegeven. Ook de route zelf, een rondrit door de gemeente Bernheze, is zeker de moeite waard. Deelnemen is gratis, reserveren is verplicht.

De busexcursie op zondagochtend 15 september om 10.00 uur gaat naar Huize Aa-Beemden in Heeswijk-Dinther en de Meierijsche Museumboerderij in Heeswijk-Dinther. De middagbus gaat op zondag 15 september om 13.30 uur naar de protestantse kerk in Dinther en de Abdij van Berne in Heeswijk-Dinther.

Praktische punten

- Het start- en eindpunt van de bussen is de parkeerplaats in Vorstenbosch op de hoek van de Kerkstraat/Meester Loeffenplein.
- Deelname aan de busexcursie is gratis.
- De excursies duren ongeveer 3 uur.
- Voor koffie/thee wordt onderweg gezorgd.
- Reserveren is verplicht in verband met het beperkte aantal plaatsen. Dit kan vanaf dinsdag 6 augustus bij het Stadsarchief Oss. Bij voorkeur via de mail: informatie@stadsarchiefoss.nl. Zet in de mail om welke busexcursie het gaat (ochtend of middag), in welke gemeente (er zijn ook routes in de gemeente Oss) en om hoeveel personen. Reserveren kan ook telefonisch op dinsdag, woensdag en donderdag van 10.00 tot 17.00 uur:
T: 0412 – 842010. Tijdig reserveren wordt aanbevolen. Vol = vol.
- In verband met het beperkte aantal plaatsen kan er per reservering voor maximaal 4 personen gereserveerd worden.
- Graag bij verhindering tijdig afmelden.
- Er kunnen maximaal 2 rollators in de bus geplaatst worden. De bus heeft een hoge instap/trap. Het is helaas niet mogelijk om grotere hulpmiddelen zoals scootmobiels mee te nemen.

Geocaching

Om iets extra's te bieden en meer mensen te betrekken bij de Open Monumentendag is er een nieuw onderdeel aan de Open Monumentendag in Bernheze toegevoegd, namelijk: geocaching.

Wat is geocaching? Simpel gezegd is het een soort zoektocht naar een 'schat', cache genoemd. Met behulp van een app op je smartphone of via GPS (Global Positioning System) zoek je locaties waar andere mensen zo'n cache hebben verstopt. Het leuke van geocaching is dat je op plekken komt waar je anders misschien niet zo snel zou komen. Je kunt op deze manier veel leren over de omgeving. Om dit spel te kunnen spelen heb je twee dingen nodig: een (gratis) account van geocaching en de speciaal ontwikkelde app. Download de Geocaching Adventure Lab app via Google Play (Android) of de Appstore (Apple).

In de buurt van een vijftal monumenten in de gemeente Bernheze zijn caches verstopt. Als je alle caches hebt gevonden en de eindformule weet te kraken, dan kun je tijdens openingstijden met het gevonden historische jaartal naar de Bibliotheek in Heesch of het Stadsarchief in Oss komen en word je beloond met een woodie.

Colofon/disclaimer

De VriendenLoterij Open Monumentendag wordt in 2024 georganiseerd door Stadsarchief Oss en de werkgroep Open Monumentendag Bernheze, in opdracht van de gemeente Bernheze. Met dit evenement willen wij gezamenlijk de aandacht voor de monumenten vergroten door dit bijzondere Nederlands erfgoed toegankelijk te maken en te behouden voor een breed publiek.

Oplage: 1150 exemplaren

Grafisch ontwerp en druk: Drukkerij Buuts Nistelrode

